

גבולות היחידה: פרק ח' פסוקים כב - לה
נושא היחידה: סופו של גדעון וסיכום לפרקי גדעון

כתבה: יעל דאר

מספר שיעורים לפי המתווה: 1-2

הסבר כללי:

בשיעור זה נדון בסופו של הסיפור כולו. הצעתם המפתיעה של ישראל אל גדעון, מעשה מפתיע (לא לטובה) של גדעון, וסופו של גדעון. לסיכום נציע פעילות מסכמת לכל פרקי גדעון.

פתיחה:

גדעון שב מן המלחמה הארוכה בעבר הירדן המזרחי. הוא הצליח במשימתו. גרש את המדיינים מארץ ישראל, רדף אחרי שרי מדיין, לכדם והרגם. המשימה הושלמה. האם יתפנה גדעון להנהיג את ישראל ולשפוט? את זה נראה בפסוקים הבאים.

עיון בפסוקים:

פסוקים כב – כח:

נאמר: המלחמה נגמרה. מיד נראה כמה זמן שקטה הארץ. לפתע אנו רואים שבני ישראל באים אל גדעון בהצעה מפתיעה. נקרא את הפסוקים והמשימה תהיה למצוא: מה ההצעה? כיצד הגיב לה גדעון, ומדוע? כדאי שאת התשובות ירשמו במחברת. בנ"י באים בהצעה לגדעון, שיהיה המלך שלהם. 'גם אתה – גם בנך – גם בן בנך' ממש שושלת מלוכה (להבדיל משופט, שתפקידו אינו עובר בירושה). גדעון מסרב. הישועה היתה מאת ה', לפיכך ה' יהיה המלך.

ובכל זאת – גדעון מבקש משהו מהעם. נשאל: מה מבקש? נזמי זהב מהשלל שלקחו מהמדיינים. נשאל: מה זה מזכיר לנו? זה מזכיר את חטא העגל. שם אהרון הוא זה שביקש מהעם 'פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם, בניכם ובנותיכם והביאו אלי'. מה היתה התוצאה של איסוף נזמי הזהב על ידי אהרון? עשית העגל. אמנם – גם שם לא היתה כוונה לעבודה זרה, אך זה מה שיצא. חטא העגל הוא החטא הגדול של עבודה זרה. מה אפשר לצפות שיקרה כאן? האם המצב כאן יהיה אחרת? נקרא פסוקים כד – כז.

נשאל: מה עשה גדעון בכל הכסף והזהב שאסף מהעם? אפוד. מהו אפוד? רד"ק (כז) מסביר: 'עשה אותו כמין חגורה או מלבוש זהב והציג אותו בעירו, שיהיה לזיכרון התשועה הגדולה.

והוא עשה אותו לטובה!

רד"ק מוסיף ואומר, שישראל זנו אחרי האפוד רק לאחר מותו של גדעון, ולא בימי חייו.

נשאל: מה דעתכם על עשיית האפוד? נשמע תשובות לכאן ולכאן.

ננסה לסכם את הדעות האפשריות בעד ונגד האפוד בטבלה הבאה:

נגד מעשה האפוד	בעד מעשה האפוד
<ul style="list-style-type: none"> • האפוד גרם לעבודה זרה, כמו העגל. • האפוד היה מוקש לגדעון ולמשפחתו. 	<ul style="list-style-type: none"> • האפוד יזכיר לישראל תמיד את התשועה הגדולה במלחמת גדעון. • דרך האפוד אפשר, אולי, לשאול בה'. • גדעון לא התכוון שיעבדו ע"ז דרך האפוד.

את הדיון יש לכוון לכך שגדעון עשה פעולה שכוונתה לטוב. לפעמים פעולות שאנו עושים בכוונה טובה – לא משיגות את המטרה. (נשאל אם למישהו יש דוגמה או ניתן דוגמאות בעצמנו). פעולה כזו, לא מוצלחת, מטילה כתם על כל המעשים הקודמים. הרי לאחר מותו של גדעון לא יזכרו את התשועה שהוביל לעם ישראל, אלא את האפוד הזה. האפוד היה למוקש, לתקלה, בשני תחומים. התחום העיקרי – בני"י עבדו אותו. עבודה זרה. תחום נוסף הוא שכולנו נזכור שזה סופו של גדעון.

איך זה קרה שהאפוד הפך לעבודה זרה? ננסה לתת הסברים:

- ניזכר עם התלמידים – החטא העיקרי של תקופת השופטים הוא חטא עבודה זרה, שהוא מושרש מאוד, וקשה לעקור אותו. כנראה, כל מה שעשה גדעון עדיין לא מספיק.
- אולי חשב שאפשר לסמוך על עם ישראל שהבינו את חטאם ולא ישובו אליו עוד.
- אולי לא היו בין 70 בניו אנשים שיכולים להנהיג את העם כמוהו.

סופו של גדעון (פסוקים כח – לה)

נכתוב את העובדות הבאות על הלוח. (העובדות לא מסודרות לפי סדר הפסוקים) התלמידים יצטרכו למצוא את הפסוקים המספרים לנו עובדות אלה.

- נולדים לו שבעים בנים 'כי נשים רבות היו לו'. - אות ועדות לעשרו ומעמדו.
- הארץ שקטה 40 שנה. הושג ניצחון על המדיינים.
- גדעון מת בשיבה טובה ונקבר באחוזת הקבורה המשפחתית.
- בני ישראל חוזרים לעבוד עבודה זרה.
- גדעון חוזר לעירו, לעפרה, 'וישב בביתו' – מכיוון שלא היו לו מלחמות. (רד"ק)
- היתה לו פילגש אחת, וממנה נולד בן ושמו אבימלך¹.

¹ זהו רמז מטרים לבאות. כדאי להסב תשומת לב הילדים לכך.

הצעות לסיכום פרקי גדעון:

- ניתן להביא חפצים שונים. כל חפץ מזכיר אירוע מאירועי הפרקים האחרונים. הילדים יצטרכו להגיד / לכתוב את שם החפץ ואיזה אירוע מזכיר.
דוגמאות לחפצים שניתן להביא: כד, שופר, לפיד, צמר גפן (גיזת צמר), כוס מים, צרור שעורים, פיתה, אוהל ועוד...
- השיר 'זמר לגדעון' נכתב על ידי נעמי שמר. נחלק לילדים את מילות השיר ונשמיע אותו בביצוע הבא:² <https://www.youtube.com/watch?v=me0k188YXNw>
המשימה: לכתוב מראי מקומות מן הפסוקים – לכל שורה בשיר. או – נבדוק ביחד (בכיתה בעל פה) באלו משפטים היתה נעמי שמר נאמנה לפסוקים, ואלו משפטים היא המציאה מדמיונה.
לדוגמה: גדעון בגת חבט חטים (זה כתוב בפירוש) / בגורן כל צמרו הסתיר / ובלילות במארב יצא לשמור על עדריו (אלה הן שורות מהדמיון).
דוגמה נוספת: שלושה ריבוא אנשי הגדוד / למעין לשתות ירדו (היו 32,000 חיילים, ולא רק 30,000. כאן היא נאמנה למקור, ורק מאילוצי חריזה ומשקל שינתה).
חשוב: נעמי שמר לא משנה את הנרטיב התנ"כי בשיר זה, ולכן הוא ראוי גם לשיעורנו.

הצעות להמחשה:

- טבלת השופטים (בסיכום)
- חפצים המזכירים אירועים (בהצעות לסיכום פרקי גדעון)
- השיר 'זמר לגדעון' (בהצעות לסיכום פרקי גדעון)

מסרים והפנמה:

- גם אדם צדיק מועד לחטא.
- ה' הוא המלך.

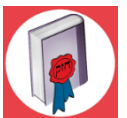
מבט שלם:

סיימנו שלושה פרקים ארוכים, מלאים וגדושים בסיפורים על שופט אחד. השופט הבא יהיה בנו של השופט הזה. האם זו תחילתה של מלוכה? או ניסיון כזה?

סיכום:

נשלים את הטבלה. להלן, בעמוד הבא.

פרק	השופט	שבט	המשעבד	אורך השעבוד	משך השפעתו	כיצד הדף את האויב?
1	גדעון בן יואל	מנשה	מצ"ן. עמלק ובני קניז	7 שנים	40 שנה	נאסר בהם כ-3000 גיוסו ורצף אגריהם עם עבר הירדן

² יש להעדיף ביצוע זה, אשר כל מילותיו נאמנות למילותיה של נעמי שמר. בביצועים אחרים יש שינויים קלים.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

מלך מול שופט.

הצעת בני ישראל למנות את גדעון למלך עליהם היא הזדמנות לדון ביתרונות והחסרונות של מלך מול שופט. הצעה זו מתאימה לכיתה חזקה, והיא מבוססת על מדריך למורה לספר שופטים מאת הד"ר שמחה פיישר, בהוצ' ההסתדרות הציונית העולמית. לאחר הניצחון על המדיינים מתקיים כנס הודיה לה'. בכנס משתתפים ראשי רוב השבטים. בדיון שמקיימים ראשי השבטים מציעים אחדים מהם להיפגש עם גדעון ולהציע לו את המלוכה. ראשי השבטים החליטו לדון בהצעה ולהקים ועדה מיוחדת. לבדיקת הצעת המלוכה. ועד זו צריכה לדון בכל הצדדים של ההצעה – האם עדיף מלך על שופט? מהם יתרונות המלוכה ומהם חסרונותיה או סכנותיה. אתם מתמנים להיות חברים בוועד חשובה זו. עליכם להביע דעתכם בדיון. אנו נכתוב את דעותיהם של הילדים על הלוח. בטבלה שלהלן נציג דעות אפשריות לשני הצדדים.

מלך או שופט?	
<p><u>יתרונות המלך</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מאחד את כל השבטים 2. יש רצף בשלטון. לא רק בעת מצוקה. 3. בעל יכולת להקים צבא סדיר ומאומן. 4. יכול לגבות מיסים ולפתח את המדינה. 5. בעל סמכות לאומית מרכזית 	<p><u>יתרונות השופט</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. השופט נבחר על ידי ה' 2. בכל פעם ייבחר המתאים ביותר 3. השופט מגיע תמיד בעת מצוקה 4. אין לו זכויות יתר
<p><u>חסרונות המלך</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. אין בטחון שהיורשים מתאימים למלוכה 2. עלול להשתמש בכוחו לשעבד את העם 3. עשו להעדיף את בני שבטו בענייני מיסים 4. ישתמש ברכוש שברשותו (שלל וכד'). שלא למטרות לאומיות. 5. סמכות עליונה עלולה לגרום להערצה והפיכת המלך לאל. 	<p><u>חסרונות השופט</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. אין רצף שלטון 2. אין צבא לאומי 3. סכנה של מלחמות בין שבטיות 4. כאשר אין שלטון מרכזי – איש הישר בעיניו יעשה.